

Даниленко Лідія Іванівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри парламентаризму та політичного
менеджменту Національної академії державного
управління при Президентові України

ЛЕГІТИМНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розкрито умови забезпечення легітимності конституційних змін в Україні в історичному аспекті, роль політичних лідерів у їх проведенні; виокремлено основні позиції сучасної Конституції України та сучасні вимоги до конституційних змін.

Встановлено, що конституційні зміни, які відбувались у радянській та сучасній Україні, залежали від чинного політичного устрою та морально-етичних якостей політичних лідерів.

З'ясовано, що в історії розвитку Української держави лише авторитетні, патріотично налаштовані політичні лідери, спрямовані на її демократичний розвиток та незалежність, мали здатність забезпечувати легітимність конституційних змін у державі.

Ключові слова: конституційні зміни, перманентність конституційних змін, легітимність конституційних змін, політичні лідери.

Даниленко Лидия Ивановна

ЛЕГИТИМНОСТЬ КОНСТИТУЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ИСТОРИИ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье раскрыты условия обеспечения легитимности конституционных изменений в Украине в историческом аспекте, роль политических лидеров в их проведении; выделены основные позиции современной Конституции Украины и современных требований к конституционным изменениям.

Определено, что конституционные изменения, произошедшие в советской и современной Украине, зависели от существующего политического устройства и морально-этических качеств политических лидеров.

Уточнено, что в истории развития Украинского государства лишь авторитетные, патриотически настроенные политические лидеры, ориентированные на демократическое развитие и независимость, могли обеспечить легитимность конституционных изменений в государстве.

Ключевые слова: конституционные изменения, перманентность конституционных изменений, легитимность конституционных изменений, политические лидеры.

Lydiia Danylenko

LEGITIMITY OF CONSTITUTIONAL CHANGES IN HISTORY OF UKRAINE

Abstract. *In the article the terms of providing of legitimacy of constitutional changes in Ukraine in a historical aspect, role of political leaders are exposed in their realization; the principal items of modern Constitution of Ukraine and modern requirements are distinguished to the constitutional changes.*

It is set that constitutional changes that took place in soviet and modern Ukraine depended on the operating political system and mental and ethical internalss of political leaders.

It is found out, that in history of development of the Ukrainian state only the authoritative, patriotically adjusted political leaders sent to her democratic development and independence had ability to provide legitimacy of constitutional changes in the state.

Keywords: *constitutional changes, permanence of constitutional changes, legitimacy of constitutional changes, political leaders.*

Постановка проблеми

На сучасному етапі розвитку незалежної Української держави важливими постають питання внесення змін до Основного закону держави — Конституції України, призначення якої полягає в закріпленні та гарантії таких фундаментальних загальнолюдських цінностей, як верховенство права, соціальна справедливість, демократія, народовладдя, законність, правопорядок, гуманність, суверенітет, на яких ґрунтується цивілізоване суспільство¹⁴.

Актуальність проблеми дослідження. Згідно з проектом Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 03.02.2016² та висновком Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 09.12.2015 (протокол № 38)³ визначено, що метою цього законопроекту є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення діяльності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування. При цьому наголошується, що запропоновані зміни відповідають установлений у ст. 2 Конституції України унітарній формі державного устрою, тобто єдиній цілісній державі, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не мають статусу державних утворень і не мають суверенних прав¹⁷.

¹⁴ Пальчук В. Реформування Конституції України і Мінські домовленості: особливості взаємозв'язку [електронний ресурс] / В. Пальчук // Резонанс. — 2015. — № 54. — С. 3–18. — Режим доступу : <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2015/rez54.pdf>

² Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 03.02.2016 [електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

³ Висновок Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 09.12.2015 (протокол № 38) [електронний ресурс] — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

¹⁷ Унітарна держава [електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>

У зв'язку з тим, що Конституція України є досить «жорсткою», тому під час внесення в неї будь яких змін необхідно дотримуватися відповідних процедур, пов'язаних не лише з прийняттям попереднього законопроекту про внесення змін до Конституції України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, а й отриманням позитивного висновку Конституційного Суду України і головне, схваленням остаточного законопроекту на наступній сесії, після отримання позитивного висновку Конституційного Суду України, якщо за нього проголосувало не менш як дві третини голосів від конституційного складу Верховної Ради України.

Дотримання цих процедур є необхідною умовою для внесення конституційних змін і є основою для визнання їх легітимними. Також важливим чинником визнання легітимності конституційних змін є постаті політичних лідерів, які їх вносять, їхній моральний авторитет у суспільстві. Саме останнє, на наш погляд, є особливо важливою проблемою у сучасному Українському суспільстві та державі і потребує вирішення.

Аналіз основних досліджень та публікацій

Тематиці розкриття сутності і значення конституційних змін для розвитку Української держави у різні історичні періоди, її незалежності та демократичності присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, щодо конституційного процесу в Україні — це праці С. Балана, С. Бобровника, І. Коліушка, С. Конончука, В. Костицького, В. Кульчицького М. Орзиха, Ю. Рубана^{8,9; 10; 12} та ін.

Не менш важливими є праці науково-педагогічних працівників кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України під керівництвом доктора політичних наук, професора В. Гошовської, які щорічно проводять науково-практичні заходи, присвячені конституційному процесу в Україні, як послідовному, історично обумовленому процесу формування українського конституціоналізму, що являє собою конституційну реформу, що триває. На цих круглих столах системно обговорюються питання конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні; конституційні засади внутрішньої та зовнішньої політики України; конституційне забезпечення реалізації гуманістичних цінностей українських громадян, відображені у науково-методичних посібниках «Елітознавство»⁷, «Політичне лідерство»¹⁵, «Політична опозиція»¹⁶ та підручниках з основ

⁸ Коліушко І. Старт чи фальстарт конституційної реформи? / І. Коліушко // Дзеркало тижня. Україна. — 2012. — № 36.

⁹ Коліушко І. 20 правок до президентського законопроекту змін до Конституції [електронний ресурс] / І. Коліушко. — Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/08/6/7076911/>

¹⁰ Конституційний процес в Україні / ред. Ю. П. Рубан. — К. : НІСД, 2008. — 220 с.

¹² Орзих М. Ф. Конституционная реформа в Украине: учеб. пособие / М. Ф. Орзих. — Одесса : Юридична література, 2003. — 123 с.

⁷ Елітознавство: підруч. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2013. — 268 с.

¹⁵ Політичне лідерство: навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. — К. : НАДУ, 2013. — 300 с.

¹⁶ Політична опозиція: навч. посіб. / В. А. Гошовська, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниш [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Гошовської, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниша ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. — К. : НАДУ, 2013. — 207 с.

вітчизняного парламентаризму¹³. Проте, незважаючи на широкий спектр досліджуваних ними проблем, окремого дослідження потребують конституційні зміни, що відбувалися в Україні в різні історичні періоди і під впливом різних політико-управлінських лідерів.

Мета статті — на основі проведеного теоретичного аналізу в сфері дослідження конституційних змін в Україні в різні історичні періоди визначити зовнішні та внутрішні чинники, що забезпечують їх легітимність (визнання) та обґрунтовують їх перманентність (неперервність).

Виклад основного матеріалу

Конституційне забезпечення розвитку незалежності України має свою історію, яка починається з Конституції Пилипа Орлика (1710 р.), що стратегічно визначила набагато років вперед напрям розвитку багатьох демократичних держав. Нею вперше були обмежені права гетьмана і запроваджено представницький орган – Генеральну Раду, реалізовано принцип розподілу влади та запроваджено виборні посади.

З того часу в Україні в різні історичні періоди діяло 11 конституцій. З них: перша — Конституція Пилипа Орлика (1710 р.); п'ять — за радянських часів: Конституція УНР (1918 р.), Конституція УСРР (1919 р.), Конституція УСРР (1929 р.), Конституція УРСР (1937 р.), Конституція УРСР (1978 р.); п'ять — за період незалежності України: Конституційна угода (1995 р.), Конституція України (1996 р.), Конституція України (2004 р.), Конституція України (2010 р.) (відміна Конституції 2004 року без голосування у парламенті), повернення у 2014 році до Конституції 2004 року.

Аналіз історії розвитку конституційного процесу в Україні, як процесу вироблення та запровадження основного закону держави, зроблений нами, свідчить про те, що він є перманентний (неперервний) і відбувається, як правило, у зв'язку із змінами державного устрою. А легітимним він стає лише тоді, коли зміни до Конституції вносяться авторитетними лідерами нації — патріотами держави, яких підтримує більшість її громадян.

З'ясовано, також, що пріоритетними векторами багатьох конституційних змін в Україні було і залишається прагнення до незалежності та її утвердження і розбудови.

Це чітко відстежується у Конституції П. Орлика (Запорізька Січ), під керівництвом М. Грушевського (Українська Народна Республіка), під керівництвом В. Чорновола (Українська Республіка 90-х рр. ХХ ст.).

На жаль в історії України існували й інші періоди, в яких вектор розвитку не був спрямований на створення незалежної, демократичної, суверенної держави. Україна існувала у складі інших держав: УСРР та УРСР — у складі СРСР; Україна у період 2010–2014 рр. ХХІ ст. — під впливом Російської Федерації; у давні часи —

¹³ Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. для студ. вищих навч. закл.: у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 1. — 408 с. — Т. 2. — 466 с.

під впливом Речі Посполитої, Австрійської та Російської монархій, Князівства Литовського, татаро-монгольської навали.

Відзначимо, що зміни, які вносились до конституцій України у різні часи залежали від впливу правлячих партій та груп населення, до яких належали представники церкви, шляхти, козацької старшини, духовної, наукової, освітньої, військової, художньої еліти, олігархічних угруповань, політичної коаліції, посадовці владних структур.

Тому, наприклад, Конституція УСРР (1919 р.) мала політичний, а не правовий характер і встановлювала диктатуру пролетаріату, а не відстоювала інтереси всього населення України; Конституція УСРР (1929 р.) встановлювала диктатуру робітників і селян; Конституція УРСР (1937 р.) визнавала політичною основою влади ради депутатів трудящих; Конституція УРСР (1978 р.) виражала волю й інтереси робітників, селян, інтелігенції, трудящих республіки всіх національностей — членів КПРС, і таким чином запровадила однопартійну (не конкурентну) систему політичного управління державою, що і призвело в кінцевому рахунку до соціального «вибуху» і зміни державного устрою у 1991 році¹³.

На жаль це ж спостерігалось і в період з 2010 по 2014 роки, коли практично всі гілки влади (законодавча, виконавча, судова) в державі управлялись однією політичною силою — партією регіонів.

Тому однією з пересторог демократичного розвитку держави є відсутність узурпації влади однією політичною силою, плюралізм думок, дискусія і діалоги з різними політичними та громадськими організаціями.

Це один із зовнішніх чинників (механізмів) забезпечення легітимності внесення змін до конституції держави. Про це заявив у своєму зверненні до народу під час інаугурації 7 червня 2014 року Президент України Петро Порошенко⁴. Він сказав, що внесення змін до чинної Конституції України можливо лише після масового обговорення в експертному середовищі серед авторитетних громадян країни, адже «право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами» (ст. 5 чинної Конституції України)¹.

Саме така позиція Президента України дає надію розглядати сучасний період існування нашої держави поряд з такими періодами, як Запорізька Січ, УНР та перші роки незалежності України (1991–1996 рр.). Адже в ті часи зміни до Конституції України проводили видатні особистості українського народу (П. Орлик, М. Грушевський, В. Чорновіл). Їхня унікальність полягала в тому, що вони були високоосвічені, патріотичні, політично зрілі громадяни, які прагнули

¹³ Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. для студ. вищих навч. закл.: у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 1. — 408 с. — Т. 2. — 466 с.

⁴ Виступ Президента України П. Порошенка на інаугурації 7 червня 2014 р. [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://news.strela.zp.ua/vlast-ukraina/petro-poroshenko-ofitsiyno-stav-prezidentom-ukrayini-i-prinis-prisyagu-ukrayinskomu-narodu.html>

¹ Конституція України [електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30, ст. 141. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

незалежності для своєї держави і дотримання однакових конституційних прав і свобод для всіх громадян⁶.

Відзначимо також, що Конституція України, до якої наша держава повернулася у 2014 році отримала підтримку Венеціанської комісії ПАСЕ на 5-й сесії 29 червня 1996 року, незважаючи на те, що в ній не було враховано право народу на вибір форми державного устрою через загально визнану світовою громадою систему безпосередньої демократії⁵ та було виявлено правознавцями, спеціалістами конституційного права 176 помилок, які призводять до правових колізій і потребують вирішення¹¹.

Незважаючи на недоліки, ця Конституція вважається кращим відображенням прагнень українського народу. Хоча у період з 1996 року президенти України (Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович) ініціювали п'ять кампаній щодо зміни Конституції України, дві з яких (у 2000 та 2009 роках) завершилися безрезультатно; дві інші (у 2004 та 2010 роках) привели до суттєвих змін у політичному устрої держави.

Закон про зміни до Конституції 2004 року передбачав перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми правління — тобто до формування уряду не президентом, а коаліцією депутатських фракцій. Також термін повноважень Верховної ради України було продовжено до 5 років (за Конституцією 1996 р. він становив 4 роки).

Чинна Конституція України ґрунтується на таких базових позиціях:

- конституційний вік (право виїзду за кордон із закордонним паспортом (18 р.), право голосу громадянина (18 р.), мінімальний вік народного депутата (21 р.), мінімальний вік судді (25 р.), мінімальний вік президента (35 р.), мінімальний вік судді конституційного суду (40 р.), максимальний вік судді (65 р.));
- конституційні терміни (право голосу громадянина на виборах (безстроково), термін проживання в Україні народного депутата до обрання (5 р.), термін повноважень Президента (5 р.), термін повноважень парламенту (5 р.), термін проживання в Україні Президента до обрання (10 р.), термін повноважень генерального прокурора (5 р.), термін повноважень судді конституційного суду (9 р.), термін повноважень голови конституційного суду (3 р.), термін проживання в Україні претендента на посаду судді (10 р.), термін проживання в Україні претендента на посаду судді конституційного суду (20 р.), термін роботи в галузі права претендента на посаду судді (3 р.), термін роботи в галузі права претендента на посаду судді конституційного суду (10 р.), термін повноважень депутатів органів місцевого самоврядування (5 р.), термін першого призначення судді (5 р.), термін повноважень голови органів місцевого самоврядування (5 р.));

⁶ Даниленко Л. І. Тенденції конституційного забезпечення розвитку незалежності України / Л. І. Даниленко // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. — 2016. — № 1(80). — С. 20–26. — (Серія «Політичні науки»).

⁵ Гамова С. Україне предлагают опекунов. ПАСЕ прописала Верховной Раде рецепт демократии / С. Гамова // Независимая газета. — 2007-04-20.

¹¹ Конституційне право України / Конституционное право Украины: учеб. пособие / Л. Гарчева, А. Ярьмыш. — Симферополь : ДОЛЯ, 2000. — 336 с.

- кількісний склад органів влади (Верховна Рада України (450 осіб), Конституційний суд (18 осіб), вища рада юстиції (20 осіб));
- конституційна недоторканість: суб'єкти (громадяни, народні депутати, члени парламенту, президент, судді); об'єкти (територія держави, житло громадян);
- мовна політика: українська мова (державна); російська (гарантується вільний розвиток (ст. 10 Конституції України)); мови національних меншин; мови міжнародного спілкування; рідні мови громадян, що належать до національних меншин; національні мови Автономної Республіки Крим;
- вимога до надання присяги народними депутатами, Президентом, суддями, військовими;
- надання окремого статусу: суб'єктам (іноземці, судді, народні депутати, рада національної безпеки і оборони, представник Президента України в Автономній Республіці Крим, голови органів місцевого управління, депутати органів місцевого управління); об'єктам (столиця України, спеціальний статус інших міст, національна валюта, іноземна валюта, місто Київ, місто Севастополь, курортна місцевість);
- надання правового режиму у формі власності, державного кордону, надзвичайного стану, зони надзвичайного екологічного стану, економічної зони (вільна, спеціальна), міграційної зони (вільна, спеціальна);
- визнання власності: суб'єктів (власність Українського народу, державна власність, комунальна власність, приватна власність, спільна власність); об'єктів (природні, матеріальні, нематеріальні ресурси);
- визнання зборів (пленум парламенту, пленум Верховного суду, пленум Конституційного суду, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів, всеукраїнська конференція працівників прокуратури), інших форм публічних заходів — пікетів, мітингів, демонстрацій, рухів.

Аналізуючи кожен з цих позицій та спостерігаючи за діяльністю конституційної асамблеї, очолюваної першим президентом України Л.Кравчуком, можна зробити висновки, що деякі позиції чинної Конституції потребують якісних змін та відповідного обговорення у суспільстві, зокрема, питання децентралізації, декомунізації, деолігархізації тощо.

Повернення до Конституції України 1996 р. в редакції 2004 р. є позитивним фактом, який сприяв підвищенню рівня демократії в державі шляхом створення правлячої коаліції у 2014 році, яка сформувала Уряд прем'єр-міністра Арсенія Яценюка та у 2016 році — уряд Володимира Гройсмана.

Фактор повернення до Конституції України 2004 року свідчить про те, що:

- базові координати та вектори розвитку Української держави відповідають суспільним цінностям;
- відносини держави і громадянина, їхні права та взаємні обов'язки є узгодженими;
- межі втручання держави у життя суспільства і окремого громадянина є чітко визначеними.

Тому іншим чинником (механізмом) забезпечення легітимності конституційних змін у державі ми визначаємо наявність авторитетних політичних лідерів, відповідальних перед громадянами України з такими якостями, як духовність, дотримання законності, добропорядність, відданість справі, патріотизм, інноваційність⁷.

Як свідчить сучасна практика, нині політичні лідери в Україні прагнуть перейти від моделі централізованого управління до децентралізованого, від бюрократичних методів управління до демократичних, від закритості до прозорості і транспарентності в управлінні, від політичної активності до професійної компетентності у владі, від популізму до державних програм очікуваних народом, від орієнтації на мету до орієнтації на результат як принцип звітності, від корумпованих схем до встановлення партнерських стосунків між державним та приватним підприємництвом.

Проте, не все їм вдається у зв'язку із зовнішніми (війна з Російською Федерацією) та внутрішніми (економічна, соціальна, політична кризи) причинами. Тому для забезпечення легітимності конституційних змін є потреба у широкому публічному їх обговоренні, як з експертним середовищем, так і з політично-активними та громадсько-свідомими громадянами держави.

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Узагальнюючи отримані результати дослідження конституційних змін, які відбулися і продовжують відбуватися в Україні, відмічаємо, що вони, в основному, спрямовані на:

- встановлення справедливості та рівності для більшості громадян, які проживають на території держави;
- утвердження принципу багатопартійності та плюралізму думок у державі та суспільстві;
- конкурентний відбір на керівні посади в державі авторитетних, високопрофесійних, патріотичних осіб, зокрема тих, які здійснюють процес конституційних змін, спроможних забезпечити реалізацію конституційних гарантій;
- створення в державі атмосфери довіри, прозорості та доступності до влади, солідарності, справедливості, етичності;
- встановлення єдиних правил для тих, хто пише закони і конституції і для тих, хто за ними живе.

Сучасні зміни до Конституції України мають враховувати пріоритети розвитку незалежності, демократичності, унітарності Української держави як її головні суспільні цінності. При цьому деякі експерти вказують на порушення балансу сил у владі, що потребує додаткового обговорення, обґрунтованості, а також активності громадян та їхньої безпосередньої участі у конституційному процесі, який є перманентним.

⁷ Елітознавство: підруч. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2013. — 268 с.

Список використаних джерел

1. Конституція України [електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30, ст. 141. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>
2. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 03.02.2016 [електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Висновок Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя від 09.12.2015 (протокол № 38) [електронний ресурс] — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
4. Виступ Президента України П. Порошенка на інаугурації 7 червня 2014 р. [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://news.strela.zp.ua/vlast-ukraina/petro-poroshenko-ofitsiyno-stav-prezidentom-ukrayini-i-prinis-prisyagu-ukrayinskomu-narodu.html>
5. Гамова С. Україне пропонує опекунів. ПАСЕ прописала Верховній Раді рецепт демократії / С. Гамова // Независимая газета. — 2007-04-20.
6. Даниленко Л. І. Тенденції конституційного забезпечення розвитку незалежності України / Л. І. Даниленко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. — 2016. — № 1(80). — С. 20–26. — (Серія «Політичні науки»).
7. Елітознавство: підруч. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2013. — 268 с.
8. Коліушко І. Старт чи фальстарт конституційної реформи? / І. Коліушко // Дзеркало тижня. Україна. — 2012. — № 36.
9. Коліушко І. 20 правок до президентського законопроекту змін до Конституції [електронний ресурс] / І. Коліушко. — Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/08/6/7076911/>
10. Конституційний процес в Україні / ред. Ю. П. Рубан. — К. : НІСД, 2008. — 220 с.
11. Конституційне право України / Конституционное право Украины: учеб. пособие / Л. Гарчева, А. Ярмыш. — Симферополь : ДОЛЯ, 2000. — 336 с.
12. Орзих М. Ф. Конституционная реформа в Украине: учеб. пособие / М. Ф. Орзих. — Одесса : Юридична література, 2003. — 123 с.
13. Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. для студ. вищих навч. закл.: у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 1. — 408 с. — Т. 2. — 466 с.
14. Пальчук В. Реформування Конституції України і Мінські домовленості: особливості взаємозв'язку [електронний ресурс] / В. Пальчук // Резонанс. — 2015. — № 54. — С. 3–18. — Режим доступу : <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2015/rez54.pdf>
15. Політичне лідерство: навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. — К. : НАДУ, 2013. — 300 с.
16. Політична опозиція: навч. посіб. / В. А. Гошовська, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниш [та ін.]; за заг. ред. В. А. Гошовської, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниша; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ.

кваліфікації керів. кадрів. — К. : НАДУ, 2013. — 207 с.

17. Унітарна держава [електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Lydiia Danylenko

LEGITIMITY OF CONSTITUTIONAL CHANGES IN HISTORY OF UKRAINE

Deals with the highly topical issue of constitutional changes in Ukraine's history and the condition of their legitimacy. It was found that the legitimacy of such changes depends on two parameters — the political structure of the state and political leaders conducting them. Determined that the constitutional changes are permanent phenomenon and therefore requires political maturity society, their political activity, literacy involvement.

Determined that the purpose of constitutional amendments in the modern development of the Ukrainian state is the desire of political leaders to implement fully the provisions of the Charter, the principles of subsidiarity, universality and financial sustainability of local government, a departure from the centralized model of governance in the country, ensuring the capacity of local government and building effective system of territorial organization of power in Ukraine.

Analysis of constitutional changes in Ukraine at different periods of its development showed that each of them accompanied by significant political, economic, social conflicts or crises, sometimes — the change of the political system of the state or the vector of its development. Established in Ukraine in different historical periods, there were 11 constitutions. Among them: one — Orlyk Constitution (1710); five — in Soviet times; five — the period of Ukraine's independence.

Important politicians in Ukraine, which provided legitimacy and constitutional amendments concern the Ukrainian people to them, recognized Orlyk (Zaporozhye Sich), Michael Grushevskogo (Ukrainian National Republic) Vyacheslav Chornovil (Ukrainian Republic 90's. XX century).

Current changes to the Constitution of Ukraine for their legitimacy require political leadership of the state response associated with public discussions with various political and social organizations, experts, stability and pluralism in Parliament, inability usurpation of power by one political force.

Analyzed the basic position of the current Constitution of Ukraine (constitutional age; constitutional terms, the number of members of government, constitutional immunity, language policy, the requirement to provide the oath, a separate status, providing legal regime, recognition of property rights, recognition of fees) and suggested proposals for their clarification. To ensure their legitimacy offered a wide public discussion not only with the expert community, but also politically active and aware citizens of the national state.